

SAATE
17.1.2011

Ystävällisesti pyydän saada lausunnon Tampereen alueen ihmistieteiden eettiseltä toimikunnalta tutkimukseemme Työkyvyttömyysriskien ennakoinnin arviointitutkimus metsäteollisuudessa. Tutkimuksen kohdejoukkona on K emissä sijaitsevien Metsäliitto Groupin Botnia Kemin ja Kemiart Linersin tehtaiden henkilöstö. Arviointitutkimus on osa laajempaa kehityshanketta. Arviointitutkimuksen toteuttaa Tampereen yliopiston terveystieteiden yksikön työryhmä. Tutkimuksessa ei loukata mitenkään ihmisen fyysistä ja psyykkistä integriteettiä. Henkilötiedot tarvitaan sairauspoissaolotietojen, työterveyshuollon tietojen sekä toteuttamamme kyselyn vastausten yhdistämiseen.

Yhteistyökumppanimme Metsäliitto Group on myös esittänyt toiveensa eettisen toimikunnan lausunnon hankkimisesta. Lisäksi tarkoitus on julkaista tutkimuksen tuloksia tiedelehdissä, jotka edellyttävät eettisen toimikunnan arviointia.

Ystävällisin terveisin

Clas-Håkan Nygård

Terveystieteiden yksikkö
33014 Tampereen yliopisto

e-mail: clas-hakan.nygard@uta.fi
puh: 050-5865959

TYÖSUUNNITELMAN TIIVISTELMÄ

Taustaa

Arviointitutkimus toteutetaan osana Kemissä Botnia Kemin ja Kemiart Linersin tehtailla käynnistettävää systemaattista työkyvyttömyysriskien tunnistamis- ja toimenpidemallin toimeenpanohanketta. Hankkeen yhteistyökumppanit ovat tehtaiden lisäksi vakuutusyhtiö Ilmarinen, työterveyshuolto Terveystalo, Tampereen yliopisto sekä Metsäliitto Groupin työhyvinvointipalvelut. Kokonaishankkeen tarkoituksena on rakentaa uudenlainen systemaattinen ennakoiva työkyvyttömyysriskien tunnistamis- ja toimenpidemalli, jossa hyödynnetään työpaikan ja työterveyshuollon yhteistyötä ja olemassa olevia resursseja. Tavoitteena on vähentää sairauspoissaoloja, tunnistaa työkyvyttömyysriskejä, vahvistaa työpaikan varhaista tukea ja vakiinnuttaa tätä toimintamallia, onnistua kohdentamaan tehokkaita toimenpiteitä ennakoivan tunnistamisen perusteella, vähentää työkyvyttömyys- ja sairauspoissaolokustannuksia, arvioida toimenpiteiden vaikuttavuutta ja kustannus-hyötysuhdetta. Arviointitutkimus kohdistuu prosessin arviointiin ja vaikuttavuuden selvittämiseen painottuen yrityksen toiminnan arviointiin. Työterveyden osallisuus huomioidaan yhteistyön kautta. Arviointitutkimuksen toteuttajana on Tampereen yliopiston terveystieteen laitoksen työterveyden työryhmä.

Arviointitutkimuksen tavoitteet

1. Selvittää ennakoivan työkyvyttömyysriskien tunnistamis- ja toimenpidemallin sisältöä
2. Arvioida esimiehille kohdennetun varhaisen tuen koulutuksen merkitystä (mahdollinen muutos esimiesten toiminnassa)
3. Arvioida työkyvyttömyysriskien ennakoinnin, tunnistamisen ja toimeenpanon prosessia yrityksen ja työterveyshuollon yhteistyönä
4. Arvioida tunnistamis- ja toimenpidemallin vaikuttavuutta
 - sairauspoissaolojen näkökulmasta
 - työntekijöiden ja esimiesten kokemuksina

Menetelmät

Haastattelut

Tunnistamis- ja toimenpidemallin (sis. esimiesten varhainen tuki) sisällön ja toteuttamisprosessin selvittämiseksi haastatellaan 6-10 esimiestä. Lisäksi samalla selvitetään heidän kokemuksia mallista. Työterveyshuollon edustajia (2-4 henkilöä) haastatellaan heidän näkökulman selville saamiseksi työkyvyttömyysriskien ennakoinnista ja toimenpiteistä. Haastattelut tehdään syksyllä 2011.

Kysely

Kemiart Linersin ja Bontnia Kemin tehtaiden työntekijöille (N~300) tehdään kyselyt vuoden 2011 alussa ja sama vuoden päästä uudelleen. Kysely sisältää työkyvyn riskitekijöitä kartoittavia kysymyksiä työyhteisöstä, työilmapiiristä, työntekijän terveydestä ja työkyvystä.

Sairauspoissaolorekisteri

Yrityksen henkilöstöhallinnon luottamuksellisesti tutkijoiden käyttöön luovuttamaa sairauspoissaolorekisteriä vuosilta 2010-2011 käydetään hankkeen vaikuttavuuden arvioinnissa.

Dokumentit

Yritykseltä pyydetään dokumentit hankkeen aikaisesta työkyvyttömyysriskien ennakointiin liittyvästä koulutuksesta, tiedotuksista ja toimintalinjauksista.

Työterveyshuollon keräämät tiedot

Tarvittaessa käytetään työterveyshuollon keräämää tietoa työntekijöiden terveydestä.

Toteutus

Edellä kuvattujen menetelmien avulla kootaan aineisto, joka analysoidaan tutkimuksen tavoitteiden ja tutkimuskysymysten osalta. Arviointitutkimuksesta laaditaan kirjallinen selostus.

Aikataulu

Tammikuussa 2011 toteutetaan kyselyt ja syksyllä 2011 haastattelut. Tammikuussa 2012 toteutetaan uusintakysely. Koko arviointitutkimus raportoidaan vuoden 2012 loppuun mennessä.

Eettiset kysymykset

Tutkimuksessa toteutetaan hyvää tutkimuskäytäntöä. Tampereen yliopiston terveystieteen laitoksen työterveyden työryhmä hakee tutkimukselle Tampereen yliopiston ihmistieteellisen eettisen toimikunnan lausunnon.

Tutkimuksesta vastaavan henkilön arviointi tutkimuksen eettisyydestä

Tutkimuksessa on tavoitteena arvioida työkyvyn alenemisen ennakkointiin käytettyjä menetelmiä ja malleja, jotta voidaan tukea työntekijöiden jaksamista ja pysymistä työelämässä terveenä ja työkykyisenä. Tutkimuksen tärkeä osa tavoite on kouluttaa lähiesimiehiä siten, että he paremmin voivat keskustella alaistensa kanssa työkykyyn ja jaksamiseen liittyvistä asioista ratkaisuhakuisesti ja ennaltaehkäisevässä mielessä. Tämä on tärkeä kysymys koska tiedetään, että esimiehen ja alaisen välinen suhde on erittäin tärkeä myös työkyvyn kehittymisen kannalta. Kysymys on kehittää tätä vuorovaikutusta ja asia on täten tärkeä myös työntekijän kannalta hänen pyrkiessään pitää itsensä terveenä työssä.

Tutkimus on täysin non-invasiivinen henkilöille ja siinä ei loukata mitenkään henkilön fyysistä ja psyykkistä integriteettiä. Tietoa kerätään kyselyn ja haastatteluiden avulla sekä työpaikkojen henkilö- ja sairauspoissaolorekistereistä. Tutkimuksessa pidetään tarkasti huolta siitä, ettei henkilön yksilöllisiä tietoja mitenkään tule julki muille kuin päätutkijalle. Kuten muissa liitteissä on tarkemmin kerrottu, tämä tehdään poistamalla nimi lomakkeista ja anta malla koodin hänen tiedoille, jota sen jälkeen käytetään seurannassa ja eri tietolähteistä kootun tiedon yhdistämiseksi. Tulokset raportoidaan vain ryhmissä, josta ei voida nähdä yksilön vastauksia. Tällä tavoin pyritään pitämään huolta siitä, ettei tutkimuksessa kerättyä yksilöllistä tietoa voida käyttää väärin esimerkiksi työnantajan puolesta.

Tutkimuksen taustalla toimii seurantaryhmä, joka koostuu työnantajien (Metsäliitto Groupiin kuuluvat Botnia ja Kemia rt Liners tehtaot), työntekijöiden, työterveyshuollon (Suomen Terveystalo) ja vakuutusyhtiön (Ilmarinen) edustajista. Muutoin pyrin tutkimuksen johtajana pitämään huolta siitä, että liitteissä mainittuja eettisyyteen liittyviä asioita noudatetaan tarkasti koko tutkimuksen aikana.

Tampereella 17.1.2011

Clas-Håkan Nygård
Professori,
Tampereen yliopiston Terveystieteiden yksikkö

Tampereen alueen Ihmistieteiden eettinen toimikunta

Lausunto 2/2011

Vastaava tutkija: Clas-Håkan Nygård, Terveystieteiden yksikkö, Tampereen yliopisto

Tutkimussuunnitelma ***”Työkyvyttömyysriskien ennakoinnin arviointitutkimus metsäteollisuudessa”***

Tampereen alueen ihmistieteiden eettinen toimikunta on kokouksessaan 31.1.2011 perehtynyt kyseiseen tutkimussuunnitelmaan ja sen liitteiksi tarkoitettuihin asiakirjoihin.

Toimikunta ei nähnyt periaatteellisia eettisiä ongelmia tutkimuksen suorittamiseksi esitetystä muodosta, mutta esittää tehtäväksi seuraavat tarkennukset:

1. tutkittavalle annettavassa informaatioissa on erityisesti tuotava esille
 - a. henkilökohtaisten sairauspoissaolotietojen saatavuuden luvanvaraisuus
 - b. tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuus
2. täsmennettävä, mitä tarkoitetaan suostumuslomakkeessa kohdalla ”Kirjallinen suostumus turvaa siten vastaajien oikeudet”
3. kuvattava selkeästi tutkittaville, mitä tietoja työnantaja voi saada käyttöönsä tutkimuksen yhteydessä
4. tiedotteen kieliasua tulisi muokata selkeämpään ja ymmärrettävämpään suuntaan
5. onko todella vain käyttäjätunnus, muttei salasanaa (rekisteriselosteen kohta 9)?

Tarkennukset tulee kuvata ja muutetut asiakirjat toimittaa sähköpostitse toimikunnan sihteerille. Puheenjohtaja päättää toimikuntaa kuultuaan hakemuksen puoltamisesta.

Toimikunnan päätös: puolletaan, ei eettisiä ongelmia.

Tampereella 16.3.2011

Markku Ojanen
puheenjohtaja

Jarmo Wahlfors
sihtööri